

הנחיה מס' 6.12 - מעמדה של חוות דעת פסיכיאטרית בעניינו של חשוד, שנערכה טרם הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: 5 מאי 2019, ל ניסן תשע"ט	22 אוקטובר 2006; 15 פברואר 2009

6.12 מעמדה של חוות דעת פסיכיאטרית בעניינו של חשוד, שנערכה טרם הגשת כתב אישום נגדו

1. בדיקת מצבו הנפשי של חשוד בעבירה - כאשר קיימים אינדיקציה או צורך בבדיקה שכזו - היא חלק מהותי של החקירה המשטרתית. הכרעה ברורה זו נתקבלה על ידי בית המשפט העליון בעניין פלוני, בעמ' 247:¹

"מידע על מצבו הנפשי של אדם נופל במסגרת זו של מושג ה'חקירה'. דעתנו היא אפוא זו, שבדיקה נפשית של חשוד הינה פעולת חקירה, ובהתקיים התנאים הנדרשים לבדיקה נפשית - טרם נסתיימה ה'חקירה'".

2. כל התוצרים של פעולת חקירה הם בגדר "חומר חקירה", כהגדרתו בסעיף 74 לחוק סדר הדין הפלילי² (למעט חומר שנמצא לא רלוונטי לאישום).

המועד המחייב אפוא את מסירתה להגנה של חוות דעת פסיכיאטרית, שנערכה בידי הפסיכיאטר המחוזי בשלב של טרם הגשת כתב האישום, הוא המועד המחייב מסירתו של כל חומר החקירה - קרי, מועד הגשתו של כתב האישום.

3. חוות דעת פסיכיאטרית כוללות בתוכן מגוון של נושאים המובאים בערבוב ביניהם. בין היתר, וכעניין שבשגרה, מופיעה בהן גרסתו של החשוד ביחס למעשה שבו הוא נחשד. אפשר, למשל, שהחשוד יספר לפסיכיאטר גרסה שונה משסיפר בחקירתו במשטרה; אפשר שיפליל אנשים אחרים משהפליל במשטרה; אפשר אף שתהיה הערכה, כי החשוד מתחזה. אפשרויות אלה מבטאות מצבים, שבהם האינטרס של הציבור לחסות את חוות הדעת הפסיכיאטרית זהה לאינטרס שלו לחסות כל חומר חקירה אחר, שגילוי עולל לשבש את המשך החקירה.

4. הסוגיה של מעמדה של חוות דעת פסיכיאטרית, שנערכה טרם הגשת כתב אישום נגד חשוד, עלתה בעניין ג'אבר³. השאלה היא, היש חובה למסור את חוות הדעת לידי ההגנה עוד טרם הגשת כתב האישום נגד החשוד. בית המשפט קבע שלא כעמדתנו - כי ככלל קיימת חובה שכזו - אך החלטתו היא דעת יחיד, שאינה בגדר הלכה מחייבת.

5. ככלל, אין מקום להיענות לבקשת ההגנה למסירת חוות הדעת הפסיכיאטרית טרם הגשת כתב האישום, אלא אם כן ברור לשוטר או לפרקליט, כי אין במסירתה כדי לפגוע בהמשך החקירה.

¹ בש"פ 92/00 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד נד (4) 240 (2000).

² חוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, ס"ח 43.

³ בש"פ 909/05 עבד אל-חמיד ג'אבר נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 755 (2005).

הנחיה מס' 6.12 - מעמדה של חוות דעת פסיכיאטרית בעניינו של חשוד, שנערכה טרם הגשת כתב אישום נגדו	הנחיות פרקליט המדינה
עדכון אחרון: כא בשבט התשס"ט, 15 פברואר 2009	22 אוקטובר 2006

6. היצמדות לכלל האמור הולמת היטב בדיקה פסיכיאטרית הנערכת לחשוד בהתאם לסעיף 17 לחוק טיפול בחולי נפש⁴ (להלן: "החוק") - דהיינו, בדיקה פסיכיאטרית שלא בתנאי אשפוז, שמטרתה לבדוק אם חשוד הוא חולה במחלת נפש ואם מסוגל הוא לעמוד לדין. עניינה של בדיקה שכזו הולם במובהק את ההליך העיקרי של המשפט, הליך בירור האשמה, להבדיל מהליך המעצר שלפני הגשת כתב האישום.

קשה לראות את הצורך של ההגנה בחוות הדעת, שניתנה על פי סעיף 17 לחוק, בשלב של טרם הגשת כתב האישום, וממילא קל יותר לדבוק בכלל של אי מסירתה של חוות הדעת.

7. באשר לחשוד שמותקיימים בעניינו הליכי מעצר בבית המשפט - רשאית ההגנה לחקור את מגיש בקשת המעצר ביחס לחוות הדעת הפסיכיאטרית, כשם שהיא רשאית לחקור ביחס ליתר חומר החקירה. אך כמו ביחס לכל חומר החקירה - שיקול הדעת מה למסור ומה לחסות מן ההגנה מסור בשלב זה לתביעה בלבד; כאשר בית המשפט המעיין בכל החומר כולו משמש גורם מבקר ומפקח.

8. יחד עם זאת, כאשר מדובר בחשוד שהוא גם עצור, שאלת מצבו הנפשי של החשוד קשורה לא אחת בשאלות של הצדקת המעצר ואופן נשיאתו. בנסיבות אלה, באותם מקרים שלא מסרנו את חוות הדעת הפסיכיאטרית בשל חשש לפגיעה בחקירה (בהתאם לכלל שבסעיף 5 דלעיל) - יש להעביר להגנה פרפראזה שלה, ובמיוחד של אותן התייחסויות הקשורות לשאלת מעצרו של החשוד-העצור.

9. סעיף 35(יא) לחוק מקנה לחולה זכות לקבל מידע רפואי בקשר למצבו, כאשר המידע יימסר לו על פי שיקול דעתו של הרופא.

סעיף זה - כמו גם מקבילו, סעיף 42(ב) לחוק - אינו עומד בסתירה להנחיה הניתנת בזאת, שכן החובה למסירת המידע מוטלת על הגורמים הרפואיים ולא על המשטרה או התביעה. איש אינו מונע מן החשוד שנשלח לבדיקה הפסיכיאטרית לשאול את הרופא שבדק אותו ולקבל ממנו מידע באופן ישיר.

בנוסף ועל כל פנים, תקבל ההגנה את חוות הדעת עצמה עם הגשת כתב האישום (אם לא לפני כן, בהתאם לחריג לכלל שבסוף סעיף 5 דלעיל).

⁴ חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, ס"ח 58.